

TOPIC DISCUSSION

Does one make a Beracha Aharona when drinking coffee, tea or scotch?

What is ice cream considered a beverage or food?

Reproduced by Habruta Night Booklet with permission of the copyright holders, ArtScroll / Mesorah Publications, Ltd.

אמר רב יצחק בר אבדימי משום רבינו "על

ולבסוף בורא נפשות רבות וכו' אבל ירקא

לא ור' יצחק אמר יאפילו ירקא אבל מיא לא

עביד כר' יצחק וסימנך חד כתרי ותרי כחד

לאפוקי ירקא לר' יצחק לאפוקי מיא אלא לרב

לשמור חקיו לאפוקי מאי לאפוקי יריחני א"ר

ינאי א"ר כל שהוא כביצה ביצה מובה ממנו

כי אתא רבין אמר מכא ביעתא מגולגלתא

משיתא קייםי סולתא כי אתא רב דימי אמר

מבא ביעתא מגולגלתא משיתא ממויתא

עין משפם נר מצוה

מסורת הש"ם

ם ולקתן טו עיז כעון. ד) וליל יכם וכן פוח לקתן טו: וכן פיסה בעריב כנו. עים פרסיין, כ) (כשרוך פי סודני יה שמים כתמוע מיד הי ליכלוו ועי ברש"י מנחום על. תרם יבוש ח משחת פינ ו) ליל מוקמיק, פו רקיל מיי ש) (כתום סוכה לט. ד"ה הכל לפניו וסי וכשום נדה נה: דיים ולכני תחצה ישוכ פל זם ורע דכתום" נדה עם מכוחרים כדברים יפה ועיע מום מנחות מו: רייה וקמרת).

הנהות הנר"א (M) (CT) (TCQ) (B"(B)

לעוי רש"י

פוליאו"ל ופוליו"ל). מנתה (צמח), ולריר" [וידילוד"א]. רחם ושל [איברי"ש], סרטמת,

מוסף רש"י

ומי סיסין. פוליויל יכם פורה כמים ופוחה (פין כפי). רהרת. רחמה של בהמה (שווו וידליירים שהשליל בתוכו ולשתו מינו ביותרת הכבד. איכרים של ככחה ושם

כסרי. מר זוטרא שהוזכר כאן יחיד כלא שם אביו עביד כרב ילחק דמברבין הכי בתר ובו". ואנן לא עבדינן ככני מערכא דדוקא לדיההו בר אבדימי שהוזכר כשמו וכשם אכיו: וחרי כחד. מר בר כב אשי שהיה דרכם לפלקם בלילה שייכא ברכה דלשמור חקיו כדכתיב שהחכר בשמו וכשם אביו עביד כר' יצחק שהחכר יחיד: ככולהו.

אף כרב פפא: כל שטעון ברכה. משנה היא במסכת נדה: למעוטי ירקה. וכ"ם מיה: למעוטי מלוה. אין מברכין כשמסלקין מפילין ולילים ואחר תקיעת שופר ולולב: כל שסוא כבילה. אין לך מין מאכל שיעור כבינה שלח תהח בינה עובה לגוף ממנו: מגולגלחת. ללמה לחה ורכה ששורפין אותה: קייםי. מדות מחזיקות לוג: מגולגלסה משיסה. טובה משיתה קייסי: מטויחה. ללויה קשה טובה מארבע קייסי: מכושלסת. במים עלה ח"ר ינחי כל שהוא כבילה בילה טובה ממנו: בקלח של כרוב שנו. שהוח מזון דתניח לקמן כרוב למזון: כרישין. כרתי: כל ירק חי מוריק. נוטל תוחר הפנים: כל קטן. שלה גדל כל לרכו ולקמן מפרש כמה כל לרכו: כל נפש. דבר חי הנאכל שלם כגון דנים קטנים שגדלו כל לרכן: הקרוב לנפש. האוכל מן הבהמה במקום חיות שלה ולקמן מפרש לה: אוי לכים. לכרם החוכל לפת: נלעסים. כוססו פודני. פלחיד חכחים על

טבידנא בבולהו. וכן אנו נוהגין כרב אשי דמברכינן בחר מיא קופרא. כל מיני בשר: אבל ירקא לא. צריך לברוכי אחריה: חד € מי מ: בי ופש קי. וכתר ירקה כורה נפשות רכות: ולבני מערכא

> ושמרת את החקה הואת למועדה מימים וגו' אבל אנו שמסלקין אותן בחלי היום או אפי׳ נסלקן בלילה לא הביעא ועל מיני קופרא בתחלה מברך שהכל שייך חקה ודוקה לדידהו דקסברי לילה לאו זמן תפילין הוא ומימים ימימה אתא למעוטי לילות שייכא ורב פפא אמר יאפילו מיא מר זומרא עביד ברכה דחקה אבל אנן דקי"לה דלילה כרב יצחק בר אבדימי ורב שימי בר אשי זמן תפילין הוא ואנן "משימין הפסוק ושמרת החקה וגו' בפסח ומה שחין א"ר אשי אנא זמנא דכי מדכרנ' עבידנא אנו מניחים אותן בלילה מפני שמא יפיח כהן חפר נמתין לסלקן עד ככולהו התנן יכל שמעון ברכה לאחריו מעון הלילה לא מברכיט אע"ג דאט קיימא ברכה לפניו ויש שמעון ברכה לפניו ואין מעון לן דשנת וייש לחו זמן תפילין חפייה ברכה לאחריו בשלמא לרב יצחק בר אבדימי לא מברכינן דדוקא לדידהו דסבירא להו חקה קחי חתפילין מברכי' ותדע פפא לאפוקי מאי לאפוקי מצות ולבני מערבא שהרי אינהו נמי לא היו מברכין אלא דבתר דמסלקי תפילייהו מברכי אקב"ו אתפילין לחודייהו משום דכתיב בהו

> > **דחתנתיה**

מארבע מבושלתא כל שהוא כביצה ביצה מובה הימנו לבר מבשרא:

חקה אבל אשאר מלות כגון לילית ולולב

וסוכה לא היו מברכין יו (וה"ה הכא)

וקשה דהוי מלי לשנויי הכי לחפוקי

שחר מצות חפר לבני מערבח ש:

קסח א ב ג מיי פים מהלי כרטת הלי ה סתג עשק כו טושיע חרים ומש ד מיי עם סומה מ: מ ה שושיע אוים פי רשו

סעיף ה: קנא וז מיי פיה מכלי ברכות קלי ה סמג קם טופים לרים סימן כל ספיף t

רבינו חננאל

אסיקנה ביצה... בין חורים בין מבושלים וכן יר (וכן מים) כולן בתתילה בי מידי אלחינו (מיה ש)הכל מהיה ברברו ובסוף בי אי ייי אלהינו מיה בורא נפשות רבות. פירי חד כביתרי מר ווטרא (שנוכר יןחיד שלא נוכר שם אביר (עביד כר)ב יצחל כר אכרימי ושנוכר כשונים שמנו ושם אביון _ ותנו. כל שטעון ברכהן לאחרניו טעון ברכה לפניו ויש שטעוו) כוכה לפניו לאפוקי מיא ... ואסיקנא מצוות] וריחני שמב(רכין לפניהם ואין מברכיון לאחריהם, (ולבני מערבא ימברכין בחר דמסלקין (תפלייהו באיי אלהיני מיה) אשר קרשנו במצו(תיי יצונו לאפוקי מאין לאפוקי ריחאני בלחנוד)א. נכל שהוא) כביצה בין פת של

The Gemara discusses which foods require Borei Nefashos as the after-blessing:

אמר בר יצחק בר אבדימי משום רבינו — Rav Yitzchak bar Avdimi said in the name of our teacher, Rav: על הַבִּיעָא וְעַל מִינֵי קוֹפְרָא — On egg and on all kinds of meat, בַּתְּחַלָה מְבֶּרֶךָ ים ובות ובות בורא נפשות רבות ובר — in the beginning, before eating, one recites the blessing shehakol, and at the end, after eating, one recites Borei nefashos rabbos etc. אבל יַרקא לא — But after eating vegetables, one does not. אבל יַרקא לא — But R' Yitzchak says: אבל — Even after eating vegetables, one recites Borei Nefashos, אבל שנא לא — but after drinking water, one does not. א מיא לא — And Ray Pappa says: אפילו מיא — Even after drinking water, one recites Borei Nefashos.

The Gemara relates:

שר ברב יצחק בר אבדימי — Mar Zutra acted in accordance with the ruling of Rav Yitzchak bar Avdimi, ורב שימי בר אשי עביד כרבי יצחק — and Rav Shimi bar Ashi acted in accordance with R' Yitzchak. וְסִימְנֶךְ חֶד בְּתְרֵי נְחָד בְּתָרֵי וּתְרֵי בְּחָד — And your mnemonic for remembering who acted in accordance with whom is: "One did as two, and two did as one." אמר דכי מדכרנא עבידנא בכולהו – Rav Ashi said: אַנא דכי מדכרנא עבידנא עבידנא – I, at the time that I remember, act in accordance with all of them. [4]

The Gemara presents a challenge from a Mishnah:

רְּנָיָ שְׁטָעוּן בְּרָכָה לְאָחָרָיוּ טָעוּן בְּרָכָה לְאָחָרָיוּ טָעוּן בְּרָכָה לְאָחָרָיוּ טָעוּן בְּרָכָה לְאָחָרִיוּ שִׁשְׁעוּן בְּרָכָה לְּפָנִיוּ וְאֵין טָעוּן בְּרָכָה לְאָחָרִיוּ שִׁשְׁעוּן בְּרָכָה לְפָנִיוּ וְאֵין טָעוּן בְּרָכָה לְפָנִיוּ וְאַין טְעוּן בְּרָכָה לְּאָחָרִיוּ — But there is something that requires a blessing before according to Rav Yitzchak bar Avdimi, who holds that one does not recite a Borei Nefashos after eating vegetables, for we can say that the Mishnah means to exclude vegetables. ווּ וּוּפּ בּבּא לְאַפּוּקי מָוּי בְּיִי יְיְהָי לְאַפּוּקי מָוּי בְּיִי עִיְּהָ לְאַפּוּקִי מָוּי בְּיִי בְּיִבְּי מְיִי לְאַבּוּרְי מִיּי בְּתִּבּ לְאַפּוּקִי מָוּי בְּיִי עִיּה לְאַפּוּקי מָוּי בְּיִה לְאַבּוּרְי מָוּי בְּבָּא לְאַפּוּקִי מָאי לְרַב בָּפָא לְאַפּוּקִי מָאי לְרַב בָּפָּא לְאַפּוּקִי מָאי ברבי נִבְּיִי מְאי לְרָב בָּפָּא לְאַפּוּקִי מָאי ברבי וּצְהָי מְאי לְרָב בָּפָּא לְאַפּוּקִי מָאי וּ בּרִבּי מִאי אוּ לְרָב בָּפָּא לְאַפּוּקִי מָאי וּ Dut according to Rav Pappa, who holds that one recites Borei Nefashos even after drinking water, what does the Mishnah mean to exclude?

The Gemara answers:

The Mishnah means to exclude the performance of mitzvos, teaching that one recites a blessing only before the performance of a mitzvah but not afterwards. [7]

The Gemara persists:

שנרבא — But according to the Westerners (i.e. those who live in Eretz Yisrael),

קבְרְכִי אָשֶר קּדְשָנוּ — who — after they remove their tefillin — דְבָתֵר דְמְסַלְּקִי תְפִילִייהוּ — recite the blessing: Who sanctified us with His commandments and has commanded us to observe His decrees, אַפּוּקִי מָאי — what does the Mishnah mean to exclude?

The Gemara answers:

דּאָפּוּקי רֵיחָני — The Mishnah means to exclude fragrances, indicating that one recites a blessing only before smelling a fragrance but not afterwards.[™]

The Gemara discusses the virtues of an egg:[10]

קבי אָמֶר רְבִי יַנְאִי אָמֶר רְבִי — R' Yannai said in the name of Rebbi: בְּלְישָהוּא בְּבִיצָה שְׁהוּא בְּבִיצָה מוֹנָה מְמָנוּ — an egg is better than it. I.e. there is no food the size of an egg that is as healthful as an egg. בי אָתָא רְבִין אָמֶר רְבִין אָמֶר רְבִין אָמֶר רְבִין אָמֶר הַבִּין אַמֶּר He said: בּי אָתָא מְגוּלְגָלְתָא מְשִׁיתָא מְעוֹלְגָלְתָא מְשִׁיתָא מְעוֹלְגַלְתָא וֹ s better for the body than six kaysei of fine flour. בי אָתָא רְב דִימִי אָמֶר רְב דִימִי אָמָר בּער אַנְאַר מְגוּלְגַלְתָא בּיעָתָא מְגוּלְגַלְתָא A lightly roasted egg is better than six kaysei of fine flour. מְשִׁרְבַע — A fully roasted egg is better than four kaysei of fine flour. בּר מִבּשְרָא — A boiled egg, בּר בִינָה בִינָה בּינָה טוֹבָה הַיִּמְנוּ לְבַר מִבּשְרָא — any food that is the size of an egg, the egg is better than it, except for meat. [15]

Coffee/ Tea:

שאלה: האם אדם ששתה תה או קפה חם, צריך לברך בסיום השתייה ברכה אחרונה, ברכת "בורא נפשות"?

תשובה: אחר ששותה אדם איזה משקה, צריך לברך ברכת "בורא נפשות". ושיעור (כמות) המשקה שיש לשתות כדי להתחייב בברכה אחרונה, הוא שיעור "רביעית משקה בבת אחת", כלומר, צריך שישתה שיעור של כשמונים ואחד סמ"ק משקה (שהוא שיעור הרביעית הנזכר בפוסקים), ואז יתחייב בברכה אחרונה.

אולם תנאי נוסף יש בשיעור השתיה כדי להתחייב בברכה אחרונה, שצריך שישתה בבת אחת, (כלומר, כדרך שבני אדם רגילים לשתות בנחת, דהיינו אפילו בשתים או בשלש לגימות, אבל בבת אחת בלא הפסק), שרק אז מתחייבים בברכה אחרונה. אבל אם שתה מים או משקה אחר לאט לאט, אף על פי ששתה שיעור רביעית, אינו מברך ברכה אחרונה כלל.

Answer: After drinking any beverage one must recite the "*Boreh Nefashot*" after-blessing. The amount one must drink in order to become obligated to recite this blessing is a *Revi'it* in one shot, i.e., approximately 81 cc or 2.8 fluid ounces.

However, another condition must be met in order for one to become obligated to recite an after-blessing which is that one must drink this amount in one shot (i.e. in the usual manner that people drink, even if this is in two or three gulps, but the gulps must be swallowed one after another in a continuous manner and without interruption). On the other hand, if one sips water or any other beverage slowly, even if collectively one has drunk the amount of a *Revi'it*, one will not recite an after-blessing.

ומעתה נבא לדון במי ששתה תה או קפה כשיעור "רביעית", אבל לא שתה בבת אחת, האם עליו לברך ברכה אחרונה או לא? כלומר, האם דין שתיית קפה או תה שונה משתיית שאר המשקאות?

Now to our discussion: If one drinks a *Revi'it* of tea or coffee but not in one shot, must one recite an after-blessing or not? This means to say, do tea and coffee have a different law than other beverages?

ובאמת שהגאון רבי אברהם הלוי בשו"ת גינת ורדים כתב, שמכיון שדרך השתייה של קפה או תה חם היא לאט לאט, שלא רגילים כלל לשתות ממנו בבת אחת, לכן, אף אם שתה את שיעור הרביעית לאט לאט, חייב לברך ברכה אחרונה ברכת בורא נפשות, הואיל וכך היא דרך שתיתו. כי הדבר שקובע לענין חיוב ברכה אחרונה, הוא "דרך העולם", כלומר, מנהג רוב בני האדם, והואיל והרגילות היא לשתות את הקפה לאט לאט, לפיכך מברכים ברכה אחרונה בסיום שתיית הקפה כל ששתה רביעית מהמשקה, אף על פי שלא שתה שיעור רביעית "בבת אחת". וכן דעת הגאון בעל כנסת הגדולה ועוד.

אולם הפרי חדש דחה את דברי הגינת ורדים בזה, וכתב שלעולם אי אפשר להתחייב בברכה אחרונה על משקה, אלא כשישתה "רביעית משקה בבת אחת", ואם שתה לאט לאט, אינו מברך אחר שתייתו. וכן הסכימו אחרונים רבים. ואף הגאון גינת ורדים שכתב שאין צורך שישתה את הקפה "בבת אחת", מכל מקום כתב, שלמעשה המנהג וההלכה הרווחת והפשוטה בעיר הקודש ירושלים תובב"א, שאין מברכים אחר שתיית קפה חם. נמצא אם כן שהמנהג הוא כדעת הגאון פרי חדש.

Indeed, Hagaon Rabbeinu Avraham Ha'Levi rules in his Responsa Ginat Veradim that since the usual manner of drinking tea or coffee is to sip them slowly and not swallow larger gulps in one shot, even if one has sipped the *Revi'it* slowly, one will be obligated to recite the "*Boreh Nefashot*" afterblessing since this is the way these beverages are drunk. This is because the determining factor regarding reciting an after-blessing is the "way of the world," i.e. the normal way such a beverage is drunk; thus, as long as one has drunk a *Revi'it* of the coffee or tea even if this was not done in one shot, one should recite an after-blessing on them. Hagaon Kenesset Ha'Gedolah rules likewise.

Nevertheless, the Peri Chadash rebuffs the opinion of the Ginat Veradim and rules that the only way one can become obligated to recite an after-blessing on beverages is if one drinks a *Revi'it* of the beverage in a continuous manner; if one sipped a *Revi'it* of the beverage slowly, one will not recite an after-blessing. Many Acharonim agree to his opinion. Even the Ginat Veradim himself who rules that one need not drink the coffee in one shot writes that the custom in the holy city of Jerusalem is not to recite an after-blessing after drinking a hot coffee. Thus, the custom follows the opinion of the great Peri Chadash.

ומרן רבינו הגדול רבי עובדיה יוסף זצ"ל האריך בנדון זה בתשובה בשו"ת יביע אומר, והניף ידו שנית בתשובה בשו"ת יחוה דעת, והעלה להלכה, שהואיל וכלל גדול בידינו "ספק ברכות להקל", לפיכך אין לברך ברכה אחרונה אחר שתיית קפה או תה ששתה ממנו לאט לאט. ואף על פי שהביא כמה סברות לחזק את דברי הגינת ורדים, מכל מקום עדיין לא יצא הדבר מכלל ספק, ולפיכך להלכה העלה שאין לברך ברכה אחרונה אחר שתית קפה או תה, כל שלא שתה בבת אחת.

Maran Rabbeinu Ovadia Yosef *zt"l* deals with this matter extensively in his Responsa Yabia Omer and then once again in his Responsa Yechave Da'at and rules that halachically speaking, since we follow the rule that "when in doubt regarding a blessing, do not bless," one should not recite an after blessing after sipping hot tea or coffee slowly. Although he provides several proofs to the opinion of the Ginat Veradim, nevertheless, since a doubt still exists, one should not recite an after-blessing unless one has drunk a *Revi'it* of the beverage in one shot.

ומעתה נראה היה לומר, שפשוט הדבר שאם שתה שיעור רביעית בבת אחת מקפה או מתה חם, וכגון שנצטנן הקפה מעט ויכול היה לשתות ממנו בבת אחת, שבודאי שיש לברך ברכה אחרונה לאחר שתייתו, וכדין שאר המשקאות.

Based on the above, it would seem clear that if one drinks a *Revi'it* of hot tea or coffee in one shot, such as when the tea or coffee cools off and this becomes possible, one should certainly recite an after-blessing after drinking just like any other beverage.

אלא שהדין בזה אינו פשוט, שהרי ביארנו כבר, ששיעור השתיה בכדי להתחייב בברכה אחרונה, הוא תלוי בדרך השתיה אצל רוב בני האדם. ומכיון שאין דרך רוב בני אדם לשתות קפה כשהוא קר, כתב הגאון מרן החיד"א, שמי ששותה קפה כשהוא קר, "בטלה דעתו בדעת רוב בני אדם", ואינו מברך ברכה אחרונה כלל, שאין זו דרך ההנאה משתית קפה או תה. ואף על פי שיש מחלוקת בדבר, מכל מקום אחרונים רבים הסכימו לדברי מרן החיד"א בזה, וכתבו שלא יפה עושים אלו הנוהגים להשתהות עם הקפה עד שיצטנן בכדי לברך עליו ברכה אחרונה, מפני שלא הועילו במעשיהם כלום, ואם בירכו ברכה אחרונה, הרי נכנסו בחשש ברכה לבטלה.

Nevertheless, this is not so simple, for we have explained above that the amount one must drink in order to become obligated to recite an after-blessing is contingent upon the way most people drink the given beverage. Since most people do not drink coffee cold (we are not discussing iced coffee at this point), Hagaon Chida writes that this person's actions "are voided by the actions of most of humanity" and one will not recite any after-blessing at all, for this is not the normal manner in which most people enjoy tea or coffee. Although this is subject to a disagreement among the Poskim, many Acharonim concur with the opinion of Maran Ha'Chida and write that the custom some have of allowing their tea or coffee to cool off so that they can drink a *Revi'it* of it in one shot and recite an after-blessing is an improper custom, for they have gained nothing by doing so and this blessing is a possible blessing in vain.

ומרן רבינו הקדוש רבי עובדיה יוסף זצ"ל גם כן דן בענין זה, והעלה להלכה כדעת מרן החיד"א, שאם שותה קפה (שחור) בבת אחת, אינו מברך אחר כך ברכה אחרונה, מפני שאין זו דרך השתיה של קפה כלל. ומכל מקום הוסיף, לגבי תה, שדרך הרבה בני אדם שממתינים עד שהתה מתקרר מעט כדי לשתותו להרוות בו את צמאונם, הרי בזה לא שייך לומר שאין דרך בני אדם לשתותו כך, ולכן, השותה תה אחר שהתקרר מעט, ושתה רביעית בבת אחת, מברך ברכה אחרונה על מה ששתה.

Maran Rabbeinu Ovadia Yosef *zt"l* delves deeply into this manner as well and rules in accordance with the opinion of Hagaon Chida that if one drinks (black) coffee in one shot, one should not recite an after-blessing, for this is not the usual way to drink coffee. Nevertheless, with regards to tea which many people allow to cool off so they can drink it quickly to quench their thirst, one cannot claim that this is not the way most people drink tea; thus, if one's tea has cooled off and one has drunk a *Revi'it* of the tea in one shot, one should recite an after-blessing.

ונראה שהוא הדין לגבי קפה המעורב עם חלב שהתקרר מעט, שהואיל והרבה בני אדם נוהגים לשתותו במהירות, מפני שאינו חם כל כך, גם כן יש להורות שמי ששתה ממנו רביעית בבת אחת, יברך ברכה אחרונה בסיום שתיתו.

It seems that the same would apply to coffee with some milk mixed into it and has cooled off somewhat in that since many people drink coffee quickly in such a manner since it is not so hot, if one drinks a *Revi'it* of the coffee in one shot, one should recite an after-blessing after drinking. Nevertheless, if one adds only a small amount of milk such that the coffee is still hot and can only be sipped slowly and one has drunk the entire coffee in this manner (as opposed to drinking a *Revi'it* in one shot towards the end of the cup once it has significantly cooled off), one will not recite an after-blessing in this manner.

ובענין זה נזכיר מעשה נפלא: הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל, היה צועד בכל יום מביתו לכיוון הישיבה שבה היה מלמד. במשך שנים רבות היה חולף בדרכו בסמוך לבית קפה אחד, שהיו מוזגים שם קפה לאנשים ברחבה מיוחדת שבכניסה לבית הקפה. והנה הבחין הגאון רבי שלמה זלמן, שתמיד כאשר מגישים לפני אורחי המקום קפה, מגישים אותו כאשר בצידו מוגשת גם כוס מים צוננים. (והיו עושים כן, מפני שכך הדרך במקומות רבים, בעיקר בערי צרפת, שמגישים את הקפה ביחד עם כוס מים צוננים).

והנה אחר שנים רבות, דן חתנו של הגאון רבי שלמה זלמן, הלא הוא הגאון רבי זלמן נחמיה גולדברג שליט"א, בפני רבו חמיו הגאון זצ"ל, בדין זה שאנו דנים בו בהלכות אלו, האם לברך ברכה אחרונה אחר שתיית קפה. ואחר שפלפל בזה בחכמה בפני רבו, אמר לו הגאון רבי שלמה זלמן, תראה כמה יפה המנהג שנוהגים בבית הקפה שלידו אני עובר בכל יום, שמכיון שהם חוששים לדעת הפוסקים שיש לברך ברכה אחרונה אחר שתיית קפה, הם מגישים בסמוך גם כוס מים צוננים, בכדי שיוכלו הלקוחות לברך ברכה אחרונה ולצאת ידי חובת כל הדעות

Let us now relate an amazing story related to this issue: Hagaon Harav Shlomo Zalman Auerbach zt"/ would walk every day from his home to the Yeshiva where he taught. For many years, he would pass on his way a Café which would serve coffee to people seated on tables outside alongside the sidewalk. Hagaon Harav Auerbach paid attention that whenever someone was served coffee, he was also served a glass of cold water along with it. (This was done because this is how coffee is served in many elegant coffee houses around the world, especially in France.) One day many years later, a son-in-law of Hagaon Harav Auerbach, Hagaon Harav Zalman Nechemia Goldberg Shlit"a, began discussing the subject matter we are currently dealing with (reciting an after-blessing after drinking coffee) with his teacher, Hagaon Harav Auerbach. After analyzing the subject in great detail, Hagaon Harav Auerbach exclaimed, "Look at what a nice custom they have in the Café I pass on my way to the Yeshiva every day. Because they are concerned with the opinion of the Poskim that one must recite an after-blessing after drinking coffee, they also serve a glass of cold water so that the customers can recite an after-blessing according to all opinions!"

והנה הגאון רבי שלמה זלמן, היה ידוע כפיקח גדול מאין כמוהו, אך מרוב צדקתו ואהבת ישראל שהיתה נטועה בלבו, ועסק התורה שהיה עסוק בו תמיד, לא העלה בדעתו טעם אחר להגשת מים ביחד עם הקפה, אלא מפני שבעל הבית של אותו בית קפה חושש לדעת הפוסקים הסוברים שיש לברך אחר שתיית הקפה.

וממוצא דברי הגאון הרב אוירבך אנו למדים, שהמחמיר לחשוש לכל השיטות, ישתה גם כוס מים יחד עם שתיית הקפה, וישתה ממנה כשיעור רביעית בבת אחת, ואז לכל הדעות יברך ברכה אחרונה ותבא עליו ברכת טוב.

Indeed, Hagaon Harav Shlomo Zalman Auerbach was known to be extremely keen and not naïve at all; however, because of his tremendous righteousness, love of his fellow Jew, and the Torah which he constantly toiled in, he genuinely could not think of any other reason for why one would serve a glass of cold water along with coffee besides for the fact that the Café owner was concerned with the opinion of the Poskim that one must recite an after-blessing after drinking coffee!

Based on this incident with Hagaon Harav Auerbach *zt"l* we can infer that of one wishes to act stringently in accordance with all opinions, one should drink a *Revi'it* of water (in one shot) along with one's coffee in which case one may recite an after-blessing according to all opinions and in this way, one shall truly be blessed.

ולסיכום: אין חיוב ברכה אחרונה לאחר שתיית משקה, אלא כששותה שיעור רביעית (כשמונים ואחד סמ"ק) משקה "בבת אחת". ואין חילוק בזה בין כששותה מים, או משקה אחר, וכן קפה או תה חם, שלעולם אינו מתחייב בברכה אחרונה אלא כששותה שיעור רביעית בבת אחת.

Summary: One does not become obligated to recite an after-blessing on beverages unless one drinks a *Revi'it* (approximately 2.8 fluid ounces) of the beverage in a continuous manner. It makes no differences whether one is drinking water, tea, coffee, or any other beverage and one will never be obligated to recite an after-blessing unless one drinks a *Revi'it* of the beverage in one shot.

ולסיכום: השותה קפה עם חלב או תה אחר שהצטננו מעט, ושתה מהן כשיעור רביעית (שמונים ואחת סמ"ק) בבת אחת, מברך בסיום השתיה ברכת בורא נפשות רבות. אבל השותה משקה חם מאד, או קפה שחור וכיוצא בזה, (שאין דרך לשתותו כשהוא קר), אף על פי ששתה שיעור רביעית בבת אחת, מכיון שאין דרך העולם לשתות כך, אינו מברך ברכה אחרונה בסיום השתיה.

Summary: If one drinks a *Revi'it* of coffee with milk or tea which have cooled off in one shot, one should recite an after-blessing of "*Boreh Nefashot Rabbot*" after drinking. However, if one drinks a very hot beverage or black coffee (which is not usually drunk cold), even if one drinks a *Revi'it* in one shot, since most people do not drink in this manner, one should not recite an after-blessing after drinking.

ברכה אחרונה על גלידה

הסברנו לפני כמה שבועות, שלאחר שאדם אוכל דבר שברכתו "שהכל", אם אכל שיעור כזית (עשרים ושבעה גרם) בתוך שיעור אכילת פרס (כארבע וחצי דקות), עליו לברך "ברכה אחרונה", והיא ברכת "בורא נפשות" (המודפסת בסידורים).

כמו כן הסברנו שלענין ברכה אחרונה על משקה, צריך שישתה רביעית מהמשקה (שהוא שיעור שמונים ואחד גרם) בבת אחת. אבל אם שתה והפסיק בין לגימה ללגימה, אינו מברך ברכה אחרונה כלל.

וכעת נבוא לדון לגבי האוכל "גלידה" קפואה, האם עליו לברך לאחר מכן ברכה אחרונה. כלומר, האם הגלידה נידונה כמאכל, וממילא אם אכל ממנה שיעור כזית (בתוך כדי אכילת פרס), יברך לאחר מכן ברכת "בורא נפשות", או אולי נאמר שהגלידה היא "משקה", ומאחר וכך, אין אפשרות כלל לברך עליה ברכה אחרונה.

ובאמת שבדין זה ישנה מחלוקת בין האחרונים בדורות האחרונים. שיש אומרים שהגלידה נחשבת למאכל, ועל כל פנים הגלידה החלבית, ולכן יתכן שאדם יאכל גלידה ויברך לאחר מכן ברכה אחרונה "בורא נפשות". וכן מובא בשם הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל (באור לציון ח"ב פרק יד). ולעומת זאת לדעת הרבה פוסקים, ובכללם הגאון רבי אהרן אפשטיין (בספר כפי אהרן סימן לא, וכן בספר הלכה למשה סימן רמב ועוד), הגלידה היא משקה של ממש לכל דבריו, ולכן מאחר ואין אפשרות "לשתות" רביעית של גלידה בבת אחת, ממילא לא שייך במציאות שאדם יברך עליה ברכת "בורא נפשות".

ולהלכה, כתב מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל (בשו"ת יביע אומר ח"ה סימן יח, ובספר חזון עובדיה ברכות עמוד קמו), שאין לברך לאחר אכילת גלידה ברכה אחרונה כלל, כי לדעת הרבה פוסקים דינה כדין משקה ממש.

וכן מי ששותה באמצעות "קש" משקה "ברד" קפוא, (באנגלית: Snow cone), אינו מברך לאחר מכן ברכת "בורא נפשות", מאחר ומאכל זה נידון מבחינה הלכתית כמשקה, ואין אפשרות לברך לאחר אכילתו ברכה אחרונה כלל.

The After-Blessing on Ice Cream

Several weeks ago, we had discussed that if one eats a *Kezayit* (an olive's volume) of food whose blessing is "*Shehakol*" within approximately four-and-a-half minutes, one must recite the "*Boreh Nefashot Rabbot*" after-blessing (printed in most Siddurim). Furthermore, we have explained that in order to recite an after-blessing after drinking a beverage, one must drink at least a *Revi'it* (approximately 81 cc or 2.8 fluid oz) at one continuous time. However, if one drank less than this amount and paused between sips, one does not recite any after-blessing at all.

Regarding the after-blessing on ice cream, if we consider ice cream to be a food item, if one ate a *Kezayit* of ice cream in approximately four-and-and-a-half minutes, one would recite a "*Boreh Nefashot*" after-blessing. However, if we consider ice cream a liquid/beverage, one would not be able to recite an after-blessing since one would not be able to consume a *Revi'it* of the ice cream in one shot.

Indeed, this idea is subject to a great debate among the Acharonim, for some maintain that ice cream is considered to be a food item (at least with regards to dairy ice cream) and this, one would recite a "Boreh Nefashot" after-blessing after eating it. This is indeed the opinion of Hagaon Rabbeinu Ben Zion Abba Shaul zt"l (quoted in Ohr Le'Zion, Volume 2, Chapter 14). On the other hand, Hagaon Harav Aharon Epstein zt"l rules (in his Sefer Kapei Aharon, Chapter 31 and Halacha Le'Moshe, Chapter 242) that ice cream maintains all halachic ramifications of a beverage and since it is nearly impossible to "drink" a Revi'it of ice cream in one shot, one cannot recite an after-blessing after consuming it.

Halachically speaking, Maran Rabbeinu Ovadia Yosef *zt*"*l* rules that one should not recite any after-blessing after eating ice cream out of concern for the opinions that consider it a beverage.

Similarly, one who drinks frozen slush or a slurpee using a straw would not recite the "*Boreh Nefashot*" after-blessing when finished as the same halachic ramifications that apply to ice cream would apply here as well.

Summary: One recites a Beracha Aharona after eating food only if he eats 30 grams within a period of seven minutes. One recites a Beracha Aharona after drinking a beverage only if he drinks three ounces all at once, like one drinks an ordinary drink of water or juice, but not if he drinks slowly, by sipping. Therefore, one does not recite a Beracha Aharona after drinking scotch, whisky and the like, or after drinking a hot drink, regardless of the quantity. Ice cream and ices have the status of a liquid in this regard, and therefore one does not recite a Beracha Aharona after eating ice cream or ices, regardless of the quantity.

The Halachic authorities debate the question as to the status of ice cream and ices with regard to this Halacha. Hacham Ben Sion Abba Shaul (Israel, 1923-1998) held that ice cream is considered a solid food, and therefore one who eats 30 grams of ice cream within a period of seven minutes must recite "Boreh Nefashot." Hacham Ovadia Yosef, however, disagrees, and rules that ice cream has the status of a liquid. As such, a Beracha Aharona is warranted only if one ingests three ounces of ice cream all at once. Clearly, it is impossible to eat this quantity of ice cream or ices in this fashion, and therefore one does not recite a Beracha Aharona after eating ice cream